

2016-12-29

DAUGIAŠALĖ KONVENCIJA, KOREGUOSIANTI TARPTAUTINES MOKESČIŲ SUTARTIS: KOKIE NAMŲ DARBAI LAUKIA LIETUVOS IR KITŲ VALSTYBIŲ?

Europos ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija („EBPO“) š.m. lapkričio 24 d. paskelbė suderintą Daugiašalės konvencijos, skirtos įgyvendinti tarptautinių mokesčių sutarčių pakeitimus, tekstą („**Konvencija**“). Konvencijos pasirašymas ir įgyvendinimas - tai tik vienas iš 15 BEPS (angl. *Base erosion and profit shifting*; liet. *Mokestinės bazės erozija ir pelno perkėlimas*) plano etapų. Tarptautinė bendruomenė dar 2013 m. rugsėjį pritarė minėtam planui G20 aukščiausiojo lygio susitikime, kuriuo ėmėsi iš esmės spręsti mokesčių vengimo problemą pasauliniu mastu.

Taigi, pagrindinis Konvencijos tikslas yra greitai ir efektyviai įtvirtinti BEPS priemones tarptautinėse mokesčių sutartyse, kurios: pirma, užkirstų kelią piktnaudžiavimui tarptautinėmis mokesčių sutartimis; antra, neleistų dirbtinai išvengti nuolatinės buveinės statuso ir taip nemokėti pelno mokesčio atitinkamoje valstybėje; trečia, pagerintų ginčų, kylančių tarptautinio apmokestinimo srityje, sprendimą; ketvirta, neutralizuotų hibridinius nesutapimus (angl. *hybrid mismatches*), t.y. tokias priemones, kurių pagalba pasinaudojant skirtingose valstybėse galiojančiais pajamų apmokestinimo skirtumais, pasiekiamas „dvigubo neapmokestinimo“ rezultatas.

Pasirašydamos Konvenciją valstybės, tame tarpe ir Lietuva, turėtų pakoreguoti maždaug 3000 galiojančių tarptautinių mokesčių sutarčių vienu metu. Lietuva šiuo metu pasirašiusi 53 tokias sutartis. Jei tarptautinė bendruomenė pokyčiams įgyvendinti nebūtų pasitelkusi daugiašalės Konvencijos, galime tik įsivaizduoti, kiek laiko Lietuvai ir kitoms šalims užtruktų susiderėti dėl kiekvieno jau pasirašytos tarptautinės mokesčių sutarties teksto keitimo. Greičiausiai rezultato lauktume ne vieną dešimtmetį.

Pasirašyta ir įsigaliojusi Konvencija turėtų paliesti itin nemažą dalį tarpvalstybiniu mastu veikiančių įmonių, nes Konvencijos teksto derinimo procese dalyvavo apie 100 valstybių ir greičiausiai dauguma iš jų dalyvaus Konvencijos pasirašymo ceremonijoje 2017 m. birželio mėn.

Reiktų iš karto pabrėžti, kad Konvencija nenumato vieno taisyklių rinkinio, kuris be išimties būtų taikomas visoms prie Konvencijos prisijungusioms valstybėms. Atvirkščiai, prie Konvencijos norinčios prisijungti valstybės turės nemažą laisvę rinktis, kurias taisykles įtvirtinti galiojančiose tarptautinėse mokesčių sutartyse. Atsižvelgiant į itin ambicingą Konvencijos rengėjų tikslą, t.y. keisti 3000 tarptautinių mokesčių sutarčių vienu metu, dokumento tekstas privalėjo būti pakankamai lankstus, kad prie jo galėtų prisitaikyti toks didelis valstybių skaičius su minėtu sutarčių bagažu.

Taigi, trumpai apžvelkime, kokius namų darbus turės atlikti tiek Lietuva, tiek kitos valstybės prieš prisijungdamos prie Konvencijos.

Pirmiausia, valstybių atstovai turės pateikti tarptautinių mokesčių sutarčių sąrašą, kurioms norės taikyti Konvenciją. Pavyzdžiui, valstybė galės neįtraukti vienos ar kitos mokesčių sutarties į sąrašą, dėl to, kad sutarties tekstas yra dar derinamas arba dėl jo neseniai susiderėta ir jame jau yra numatytos BEPS priemonės, padėsiančios užkirsti kelią mokesčių vengimui.

Sekantis didžiulis darbas, kurį turės atlikti Lietuvos ir kitų valstybių atstovai, tai pasirinkti konkrečias Konvencijos nuostatas, kurias norės įtvirtinti savo tarptautinėse mokesčių sutartyse. BEPS priemonės, užkertančios kelią piktnaudžiavimui tarptautinėmis mokesčių sutartimis bei gerinančios ginčų, kylančių tarptautinio apmokestinimo srityje, sprendimą, vienareikšmiškai privalės būti įgyvendintos ir vienaip ar kitaip apibrėžtos valstybių tarptautinėse mokesčių sutartyse. Tarptautinė bendruomenė susitarė, kad tai minimalų standartą atitinkančios nuostatos, dėl kurių valstybės negalės padaryti išlygos. Tačiau šalims bus leidžiama rinktis vieną iš kelių pasiūlytų alternatyvų, kaip tai padaryti. Tam tikrais atvejais, kai tos pačios

tarptautinės mokesčių sutarties šalys pasirinks skirtingas alternatyvas, reikės minimalių tarpusavio derybų, kad sutarties tekste neliktų prieštaravimų.

Dėl kitų BEPS priemonių ir jas apibrėžiančių Konvencijos nuostatų valstybės turės daugiau pasirinkimo laisvės. Pavyzdžiui, BEPS priemonės dėl hibridinių nesutapimų arba dirbtinio nuolatinės buveinės statuso vengimo nėra privalomos, todėl valstybės yra laisvos tokias BEPS priemones apibrėžiančias nuostatas neįtraukti į savo tarptautines mokesčių sutartis.

Apskritai, Konvencijos tekstas suteikia šalims rinktis tarp daugybės alternatyvų ir neprivalomų nuostatų, kurios bus taikomos konkrečiai tarptautinei mokesčių sutarčiai tik tokiu atveju, jeigu visos tos sutarties šalys apsispręs jas taikyti. Kai kuriais atvejais, valstybėms suteikta galimybė vietoj Konvencijos nuostatų taikyti itin specifines, jų tarptautinėse mokesčių sutartyse jau įtvirtintas, nuostatas.

Taigi, valstybėms siūlomas itin didelis kiekis pasirinkimų, iš vienos pusės sukuria lankstumo efektą ir skatina prie Konvencijos prisijungti kuo didesnį šalių skaičių, iš kitos pusės, atsiradusi tarptautinių mokesčių sutarčių tekstų įvairovė ir toliau skatins vadinamą „*treaty shopping*“ (angl.), t.y. tokią mokesčių mokėtojų praktiką, kai, struktūrizuojant verslą tarptautiniu mastu, bus pasinaudojama tam tikrose jurisdikcijose galiojančiomis labiau palankiomis sutarčių nuostatomis.

Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Konvencija neužkerta kelio dviem valstybėms ateityje vėl keisti minėtos Konvencijos jau pakoreguotas tarptautines mokesčių sutartis.

Reikia pripažinti, kad ratifikavus Konvenciją, piktnaudžiavimo tarptautinėmis mokesčių sutartimis atvejų turėtų ženkliai sumažėti, tačiau, ar tai taps istorija, kaip neseniai pareiškė EBPO Mokesčių politikos ir administravimo centro direktorius Pascal Saint-Amans, parodys netolima ateitis.

Svarbu pažymėti, kad nepaisant to, kokias Konvencijos nuostatas valstybės pasirinktų įtvirtinti galiojančiose tarptautinėse mokesčių sutartyse, jų interpretavimas bei taikymas praktikoje netolimoje ateityje, neabejotinai, tiek mokesčių mokėtojams, tiek jų pagalbinkams mokesčių konsultantams, tiek patiems mokesčių administratoriams taps ženkliai komplikuočiau.

EBPO aiškinamajame rašte skelbiama, kad Konvencija turėtų būti atvira valstybių parašams jau nuo š.m. gruodžio 31 d., o dokumento pasirašymo ceremonija turėtų vykti 2017 m. birželio mėn. Dokumentas turėtų įsigaliooti po to, kai jį ratifikuos bent 5 valstybės. Lietuvos konkrečiai tarptautinei mokesčių sutarčiai Konvencija imtų galioti praėjus tam tikram laiko tarpui po tai, kai sutarties šalys suderins savo poziciją ir ratifikuos Konvenciją.

Tekstą parengė

Vilma Priluckytė

Nepriklausoma mokesčių konsultantė

Kontaktai susisiekimui:

Tel.: +370 655 01794

El. paštas: vilma@vpitax.com